

De Dr. P.A. Tiele-Stichting stelt zich ten doel om de wetenschap van het boek in al haar aspecten te bevorderen. Om een nauwere samenwerking tussen alle branches en beroepsgroepen in de wereld van het boek te bewerkstelligen heeft zij een samenwerkingsverband tot stand gebracht waarin wetenschappelijke en marktgelieerde organisaties en instellingen zijn vertegenwoordigd.

AANGESLOTEN ORGANISATIES

Academie der Kunsten, Universiteit Leiden
Bibliotheekstelsel i.o.
Boekwetenschap en handschriftenkunde, Universiteit van Amsterdam, Leerstoelgroep
Book and Digital Media Studies, Universiteit Leiden, Masteropleiding
CB (Centraal Boekhuis)
Drukwerk in de Marge, Stichting FOBI (Netherlands Library Forum)
KB (Koninklijke Bibliotheek)
Koninklijke Boekverkopersbond
KVVB (Koninklijke Vereniging van het Boekenvak)
Museum Meermanno
NBV (Nederlandse Boekhistorische Vereniging)
Nederlands Genootschap van Bibliofielen
Nederlandse Vereniging van Antiquaren (NVVA)
NUV (Nederlands Uitgeversverbond)
SGKJ (Stichting Geschiedenis Kinder- en Jeugdliteratuur)
Stichting Handboekbinden
Stichting Lezen
Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam (UBA)
Universiteitsbibliotheek Universiteit Leiden (UBL)
Universiteitsbibliotheek Universiteit Utrecht (UBU)
Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit Amsterdam (UB-VU)

Op de studiemiddag Van wiegendruk tot world wide web stemden de aanwezigen over het behoud van Bibliopolis.

WETENSCHAPPELIJKE ADVIESRAAD

Prof. dr. J.A.A.M. Biemans
Prof. dr. J.A. Baggerman
Prof. dr. J. Boter
Prof. dr. J.M.H.J. Hemels
Prof. dr. P.G. Hoftijzer
Prof. dr. A.A. den Hollander
Prof. dr. E.A. Kuitert
Prof. dr. T.H.P.M. Thomassen
Prof. dr. G.A. Unger

Donateurs

De Tiele-Stichting wordt niet gesubsidieerd. Donateurs zijn daarom van harte welkom. Zij ontvangen de Nieuwsbrief, worden uitgenodigd voor de Tiele-lezingen en worden op de hoogte gehouden van alle activiteiten van de stichting. Voor een bijdrage van minimaal € 17,50 per jaar wordt u donateur. U kunt zich aanmelden bij het secretariaat van de stichting: info@tiele-stichting.nl.

Sponsors

Amsterdam University Press
Bohn Stafleu van Loghum
Koninklijke Bibliotheek
Nederlandse Taalunie
De Dr. P.A. Tiele-Stichting is hen zeer erkentelijk voor hun bijdragen.

Nieuwsbrief

De Nieuwsbrief van de Dr. P.A. Tiele-Stichting verschijnt onregelmatig, maar tenminste tweemaal per jaar, onder redactie van Roosmarijn de Groot en Susan Derksen. Berichten en mededelingen kunt u sturen naar het secretariaat van de stichting of mailen naar info@tiele-stichting.nl.

BESTUUR

Voorzitter
Els van Eijck van Heslinga

Secretaris

Susan Derksen

Penningmeester

Andrea Langendoen

Leden

Martijn David
Adriaan van der Weel
Gerlien van Dalen
Jan-Peter Wissink
Marieke van Delft

COÖRDINATOR

Roosmarijn de Groot

COLOFON

DR. P.A. TIELE-STICHTING
Koninklijke Bibliotheek
Postbus 90407
2509 LK Den Haag

T 070 314 02 92
F 070 314 05 12
E info@tiele-stichting.nl
I www.tiele-stichting.nl

KvK AMSTERDAM 41 20 47 37
POSTBANK 59 90 08
FORTIS BANK 83 00 85 084

BASISONTWERP
Yolanda Huntelaar, Amsterdam

DR. P.A. TIELE-STICHTING

Samenwerkingsverband voor Boekwetenschap in Nederland

NIEUWSBRIEF

nr. 26 – april 2016

Het Jaarverslag 2015 van de Tiele-Stichting ligt klaar. Het biedt een mooi perspectief op de vele activiteiten van de stichting, zoals de instandhouding Tiele-Leerstoelelen en de Wetenschappelijke Adviesraad; de overzichten van het boekwetenschappelijk onderwijsaanbod en onderzoeksprojecten; de organisatie van de Tiele-lezing, -dag, -scriptieprijs en -Leerstoelendag; de fondsenwerving voor de Gerrit Noordzij Prijs en de ondersteuning van de reeks Bijdragen tot de Geschiedenis van de Nederlandse Boekhandel en het Frederik Mullerfonds.

Wilt u weten wat de Tiele-Stichting heeft gedaan in 2015? Vraag dan het Jaarverslag op via info@tiele-stichting.nl.

TIELE-DAG 2016 OVER BIJZONDERE BOEKVORMEN

Soms is een boek meer dan 'een samengebonden of genaaid aantal bedrukte bladen', zoals Van Dale het beschrijft. Er zijn ook boeken die door hun vorm of formaat opvallend afwijken van wat gebruikelijk is, zoals pop-ups en leporello's. Deze Tiele-dag 2016, in het Jaar van het Boek, staat in het teken van deze bijzondere boekvormen.

Met lezingen van Nelleke Moser (v.u., Vroegmoderne Letterkunde), Kees Moerbeek (maker van pop-ups), Paul van Capelleveen (Conservator KB) Karin Vingerhoets (Conservator Kinderboeken KB), Imke Neels (restaurator KB), Moon Brouwer (vormgever) en Benjamin Elbel (boekbinder). Na de lezingen wordt de winnaar van de Tiele-Scriptieprijs 2015 bekendgemaakt.

De dag wordt georganiseerd in samenwerking met Stichting Geschiedenis- Kinder en Jeugdliteratuur en de Nederlandse Boekhistorische Vereniging. Deelname is kosteloos voor donateurs van de Tiele-Stichting en € 15,- voor leden van de andere stichtingen. Niet-donateurs betalen € 20,-

STUDIEMIDDAG VAN WIEGENDRUK TOT WORLD WIDE WEB

Vrijdag 26 februari zat de Aula van de KB goed vol voor de studiemiddag rondom het boek van Marieke van Delft: Van wiegendruk tot world wide web. In dit boek bekijkt Van Delft de geschiedenis en de toekomst van het boek vanuit haar functie als conservator bij de Koninklijke Bibliotheek. Zij riep in haar introductie een aantal vragen op die in haar boek, en ook deze middag, behandeld zouden worden. Wat is boekgeschiedenis? En wat bestudeert een boekwetenschapper? Op deze vragen kwamen in de rest van de middag uiteenlopende antwoorden van onder andere Garrelt Verhoeven, Piere Delsaerdt, Wim Heijting, Marco de Niet en Steven Claeysens.

Het volledige verslag met foto's is terug te lezen op de website en Facebook van de Tiele-Stichting.

ACTIVITEITEN VAN AANGESLOTENEN

Tentoonstelling Out of the box

'Out of the box' toont van 18 maart t/m 4 september 2016 de onvermoede rijkdom en inspirerende diversiteit van de verzamelingen van de Bijzondere Collecties, het Allard Pierson Museum, Museum Vrolijk, de Artis Bibliotheek en het Computermuseum. Wetenschappers uit verschillende disciplines kozen objecten uit de depots bij thema's die hen bezighouden. Verdere informatie: bijzonderecollecties.uva.nl

Tentoonstelling Het boek van binnen

Van 20 februari t/m 29 mei is de tentoonstelling 'Het boek van binnen' te zien in Museum Meermanno. Een ode aan de makers van het boek door de eeuwen heen. In vogelvlucht wordt de ontwikkeling van het boek getoond: van kleitablet en middeleeuws handschrift tot interactief e-book en 3D-geprinte boekband. De makers van het boek staan hierbij centraal. Verdere informatie: meermann.nl

Kijk voor meer activiteiten op Tiele-stichting.nl

Bestuursnieuws

In 2016 verandert er veel in het Tiele-bestuur. Op 15 april wordt afscheid genomen van bestuursvoorzitter Els van Eijck van Heslinga, oud-penningmeester Marieke van Delft en bestuurslid Adriaan van der Weel. De Tiele-Stichting bedankt hen voor hun jaren onvermoeibare inzet voor de Stichting en de boekwetenschap. Adriaan van der Weel en Marieke van Delft blijven betrokken bij Tiele: Zij gaan de gelederen van de Wetenschappelijke Adviesraad versterken. De scheidende bestuursleden worden opgevolgd door Jeroen Salman (Assistent professor Comparative Literature UU), Paul Hoftijzer (Tiele-hoogleraar en UL) en bestuursvoorzitter Hanca Leppink (voormalig directeur | uitgever bij Luitingh-Sijthoff) worden op 15 april voorgedragen als nieuwe leden.

VERSLAG TIELE-LEERSTOELENDAG 2015

Net als vorig jaar vormden de promovendi van de Tiele-hoogleraren het hoofdprogramma op de Leerstoelendag. Voor een goed gevulde zaal in de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag presenteerden de onderzoekers op vrijdagmiddag 11 december hun projecten.

Er was allereerst een bijzonder moment voor Marieke van Delft: zij presenteerde de handelseditie van haar proefschrift. Van Delft overhandigde het eerste exemplaar van haar boek aan Lily Knibbeler, algemeen directeur van de KB.

Trude Dijkstra, promovenda bij het nwo-Vidi programma 'The Chinese Impact. Images and Ideas of China in the Dutch Golden Age' aan de UvA, was de volgende spreker. Zij bekeek de onderzoeksvraag vanuit boekhistorisch perspectief en gaf in haar presentatie verschillende voorbeelden van weergaven van het beeld van China in de Nederlandse media.

Hierna vertelde Hans Oldewarris, promovendus bij Paul Hoftijzer, over zijn onderzoek naar het fonds en de werkwijze van Uitgeverij

Kosmos. In het kort belichtte hij de ontstaansgeschiedenis en enkele voorbeelden uit het rijke fonds van deze uitgeverij, dat sinds 1923 verantwoordelijk was voor de publicatie van een groot aantal boeken over architectuur. Peter Verhaar, promovendus bij Adriaan van der Weel, begon zijn presentatie met het voorbeeld van een zelfrijdende auto, die veel ongelukken veroorzaakte juist doordat hij de verkeersregels heel strikt volgde. De consistentie van algoritmen zorgt ervoor dat het niet eenvoudig is om tekst door een machine te laten interpreteren, hoewel Verhaar toch al een eind op weg is in het bekijken in hoeverre aspecten van lezen te automatiseren zijn.

Als laatste spreker gaf Adriaan van der Weel een toelichting over het project E-READ (Evolution of Reading in the Age of Digitisation), waarin een opzet wordt gemaakt voor een groot interdisciplinair onderzoek naar ontwikkelingen in het leesgedrag in een tijd waarin steeds meer tekst digitaal wordt gelezen.

De foto's en het uitgebreide verslag zijn te vinden op de website van de Tiele-Stichting.

VERSLAG TIELE-LEZING 2015

Op dinsdag 24 november 2015 organiseerden de KVB en de Tiele-Stichting het jaarlijkse symposium voor het boekenvak getiteld 'Big Data'.

Eppo van Nispen, voorzitter van de Big Data Denktank ECP en directeur van de Stichting CPNB bood in een wervelende presentatie vol interessant beeldmateriaal een blik op de enorme toename van digitale gegevens en de toepassingsmogelijkheden ervan, die er ook voor het boekenvak zijn. Désirée Struijk vroeg de toehoorders onder andere om na te denken over de kansen en bedreigingen die Big Data volgens hen zouden bieden. Struijk is onder andere bekend van het vernieuwingstraject Boekondernemer van de Toekomst.

Marnix Bügel gaf als derde spreker een aantal voorbeelden uit de culturele sector waarin zijn bedrijf helpt in het omgaan met Big Data en de analyse ervan. Bügel is oprichter van MCompany, een bureau dat data verzamelt en analyseert.

Marjan van Meerlo, coördinator EU-ruimtevaartbeleid Economische Zaken, kwam vervolgens met voorbeelden waarbij niemand direct aan toepassing in het boekenvak zou denken – hoewel het publiek achteraf zeer creatieve pogingen deed. Van Meerlo belichtte het gebruik van satellieten in steeds meer dagelijkse werkzaamheden.

Jeffrey van der Hoeven, analist bij de Koninklijke Bibliotheek, hield de Tiele-lezing 2015. Ook in zijn verhaal over Linked Open Data speelde het delen van informatie een grote rol; stap voor stap legde hij uit aan welke voorwaarden databases moeten voldoen om gekoppeld te kunnen worden, en welke voordelen koppelen biedt. Van der Hoeven is werkzaam bij de KB en belichtte de projecten die daar op het gebied van LOD worden uitgevoerd.

Tijdens het symposium werd ook *Van boekenvak tot informatieketen* gepresenteerd, het vijfde Boeketje Boekwetenschap. Deze bundel bevat bijdragen van Marieke van Delft (Tiele-lezing 2014), Irene Schrier, Rindert Jagersma, Erik Geleijns, Elsbeth Kwant en Fleur Praal. De uitgave is verkrijgbaar bij de Tiele-Stichting info@tiele-stichting.nl en bij Amsterdam University Press. U kunt het boekje ook bestellen bij uw plaatselijke boekhandel.

WINACTIE

De winnaar van de actie ter gelegenheid van de 25e Nieuwsbrief is bekend: wij feliciteren Irene Schrier!

Uit alle boeken van de BGNB-reeks koos zij voor *Koopman in kennis* van Djoeko van Netten, omdat Irene zelf onderzoek doet naar prentuitgevers. Naast *Koopman in kennis* krijgt zij binnenkort ook *De Geschiedenis van de Tiele-Stichting 1953-2003* en *Colorito: de kunst van het kleurendrukken* thuisgestuurd.

De duurzame boekhandel

Als je vroeger in een willekeurige stad een boekhandel binnenliep, wist je dat je er boeken en niets dan boeken aantrof. Nu stap ik wel eens een boekhandel binnen om een kop koffie te drinken, of naar een concert te luisteren, of om een cd te kopen. Wat is hier aan de hand? Is dit zorgelijk? Ik denk van niet. De boekhandel moet immers iets verzinnen om te overleven in de strijd tegen het Internet. Desnoods door branchevervaging. Ik ken boekhandels waar mensen vooral komen om de (middeleeuwse of moderne) architectuur of de geraffineerde vormgeving te bewonderen. Ik ken boekhandels waar mensen komen om koffie drinken, hun email te checken, hun (geheime) geliefde te ontmoeten, met hun vrienden te gaan lunchen (biologische, lokale producten!) of een mooie wijn te kopen. Er zijn boekhandels waar je regelmatig naar een kamerorkest kunt luisteren, een echte schrijver de hand kunt schudden, of een boek kunt winnen met een literaire quiz. Er zijn boekhandels waar je naast cd's, dvd's, vinyl platen en nieuwe boeken, ook antiquarische titels kunt vinden. En het zou me niets verbazen als er boekwinkels komen waar je boeken kunt lenen (verplichte aankoop als je 't langer dan een week in huis hebt) of zelfs krijgen (de Boekspot). O ja, je kunt je vast ook aansluiten bij een leesclub, een schrijversclub, een uitgeverscollectief of 'vriend' worden van de boekhandel. Kan het nog gekker? Ik denk het wel. In de zeventiende en achttiende eeuw verkochten boekwinkels ook poeders, drankjes en pillen (poeder tegen wormen; borstkoekjes tegen het hoesten; Hamburgs water tegen oogkwalen). Iets soortgelijks kan er ook nog wel bij in boekhandel 3.0: een boekje voor het bloeden, een dikke pil tegen ledigheid, reisboeken tegen vlieg angst, een vurige liefdesroman tegen een burn-out. Van mij mag het. Als er maar boeken verkocht en gelezen blijven worden, en als er maar een ruimte blijft waar je het ding kunt zien, aanraken en ruiken (desnoods met een vleugje koffie).

Jeroen Salman (universitair docent Comparative Literature, Universiteit Utrecht)